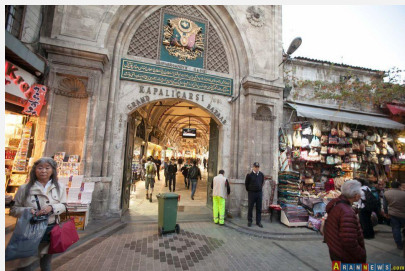

بازتاب شعر خوانی اردوغان به زبان فارسی

خواندن یک بیت شعر فارسی از سوی رجب طیب اردوغان رئیس جمهور ترکیه در برنامه زنده تلویزیونی پس از تبدیل موزه ایاصوفیه به مسجد و گفتن اینکه سلطان محمد فاتح بعد از فتح استانبول و دیدن کلیسای ایاصوفیه این بیت را خواند، بازتاب بسیار زیادی داشت و برخی آن را تاثیر زبان فارسی و ترکی استانبولی بر یکدیگر عنوان کردند.

به گزارش آران نیوز به نقل از ایرنا؛ به گفته اردوغان، سلطان محمد فاتح استانبول یک بیت شعر با عنوان؛ «بوم نوبت می زند بر طارم افراسیاب پرده داری می کند در قصر قیصر عنکبوت» را خواند. پیش از به قدرت رسیدن امپراتوری عثمانی، ایاصوفیه قرن ها از بزرگ ترین کلیساهای مسیحیان جهان بوده است. بعد از شکست صلیبیون در سال ۱۴۵۳ میلادی، مسلمانان عثمانی آن را به مسجد تغییر دادند.

پیش از به قدرت رسیدن امپراتوری عثمانی، ایاصوفیه قرن ها از بزرگ ترین کلیساهای مسیحیان جهان بوده است. بعد از شکست صلیبیون در سال ۱۴۵۳ میلادی، مسلمانان عثمانی آن را به مسجد تغییر دادند.

در زمان حکومت مصطفی کمال پاشا ملقب به آتاتورک این مسجد به موزه تبدیل شد. کلیسای ارتدکس روسیه این تصمیم برای تغییر کاربری ایاصوفیه را "تأسف بار" خوانده است. کیراکوس میچوتاکیس نخست وزیر یونان نیز اعلام کرد که تصمیم ترکیه برای تغییر کاربری ایاصوفیه، اقدامی در جهت تضعیف روابط آتن و آنکارا است. میچوتاکیس همچنین به این موضوع اشاره کرده که ایاصوفیه میراث فرهنگی، معماری و تاریخی کل بشریت است و آنکارا نباید چنین تصمیمی اتخاذ میکرد. نخست وزیر یونان بر این باور است که اقدام آنکارا در مورد ایاصوفیه، بر روابط ترکیه و اتحادیه اروپا نیز تاثیر منفی خواهد گذاشت. لینا مندونی وزیر فرهنگ یونان نیز، اقدام ترکیه را به معنی تحریک جهانیان دانست. اورهان پاموک نویسنده سرشناس ترکیه که داستان ها و رمان های او به چندین زبان جهان ترجمه شده و جایزه نوبل ادبیات را نیز کسب کرده، در توییتری به زبان انگلیسی نوشت: «پیام این تصمیم برای کشورهای جهان این است که از این به بعد، ما یک کشور سکولار نیستیم.»

تاثیر زبان و ادبیات فارسی در ترکی استانبولی

زبان فارسی، زبان رسمی و دیوانی دربار سلاطین عثمانی بود و قریب به تمامی پادشاهان مطرح آن خاندان به فارسی به طور کامل آشنایی داشتند و حتی برخی به زبان فارسی اشعاری می سرودند. سلطان سلیم بر شاهنامه تسلط داشت و به فارسی شعر نیز می سرود. از جمله اشعار معروف این سلطان عثمانی که از وی به سگدلی نیز یاد می شود، بیت «اهل دل را جز این مرادی نیست --- که سپارند جان به خاک رهت». زبان فارسی، زبان رسمی و دیوانی دربار سلاطین عثمانی بود و قریب به تمامی پادشاهان مطرح آن خاندان به فارسی به طور کامل آشنایی داشتند و حتی برخی به زبان فارسی اشعاری می سرودند. سلطان سلیمان قانونی که بعد از سلطان محمد فاتح شاید مهمترین سلطان عثمانی باشد نیز طبع شعر داشت و بیت دیده از آتش دل غرقه برآب است مرا --- کار این چشمه ز سر چشمه خراب است مرا ، از مشهورترین ابیات وی می باشد. سلطان جم فرزند سلطان بیازیت نیز دستی در شعر فارسی داشت و بیت «مکش عشاق را کان بلبانند --- منه بر گردنت خون هزاران» از جمله صدها بیت شعر وی به زبان فارسی است. دیوان ادبیات عثمانی نیز به طور عمده به زبان فارسی است ، بگونه ای که در یک بیت تنها فعل جمله به زبان ترکی می باشد و دیگر ترکیبات به زبان فارسی است. بر سر قصر توپکاپی که قرن های متمادی محل سلطنت خاندان عثمانی بود اشعاری که برای هر فارسی زبان قابل درک است نقش بسته است. در مساجد و ابنیه تاریخی و قدیمی در ترکیه به خصوص استانبول کتیبه های موجود برای فارسی زبانان قابل درک است. برخلاف تصور عمومی الفبای زبان عثمانی که ترکیبی از زبان ترکی ، عربی و فارسی است ، الفبای کنونی در زبان فارسی است ، گرچه در برخی کلمات تغییراتی صورت گرفته است ولی فارسی زبانان با کمی سعی و تلاش امکان خواندن زبان عثمانی را می توانند داشته باشند. در دربار عثمانی به خصوص در دورانی که شکوه و عظمت آن زبانزد جهانیان بود و این امپراتوری تا دروازه های وین پیش رفته بود زبان و ادبیات فارسی جزو دروسی بود که در تدریس شاهزادگان می بایست به آنان آموخته شود و بسیاری از پادشاهان عثمانی به فارسی آشنایی داشتند. پروفیسور نعمت بیلدریم که در سال ۹۵ برنده جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی شد، در زمینه تاثیر زبان و ادبیات فارسی بر فرهنگ و ادبیات ترک، این تاثیر را برجسته خوانده بود. وی که کتاب شاهنامه فارسی را به

زبان ترکی استانبولی ترجمه کرده است و در دانشگاه آتاترک ارضروم استاد دانشگاه است می گوید ترکها در برهه های مختلف تاریخی فارسی را جزئی از زبان خود می دانستند. بعد از تاسیس جمهوری نوین ترکیه و تغییر الفبای ترکیه به الفبای لاتین یک جدایی بین نسل های بعدی و پیشینه ادبی آنان و به تبع آن زبان فارسی ایجاد شد ولی به رغم این در سال های اخیر با ترجمه های گسترده و نیز همکاری های مشترک فرهنگی بین وزارت خانه های فرهنگ دو کشور سعی در از میان برداشته شدن این وقفه شده است. در حال حاضر در دانشگاه های استانبول، آنکارا، ارضروم، قونیه، کرک قلعه بخش های زبان و ادبیات ترکیه موجود است ولی از آنجایی که امکان درک صحیح از ادبیات دیوانی و ادبیات دوران عثمانی بدون دانستن زبان فارسی موجود نیست در بخش عمده دانشگاه های ترکیه که زبان و ادبیات ترکی تدریس می کنند ادبیات فارسی نیز در دو ترم تدریس می شود.